

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์และมาตรการการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ตามกฎหมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่าประเทศไทยมีบทบัญญัติของกฎหมายในการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายโดยมีประวัติความเป็นมายาวนาน มีการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายหลายครั้งเพื่อให้เกิดความทันสมัยและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งไปที่การคุ้มครองงานที่สร้างสรรค์ขึ้นประเภทต่างๆ ทำให้เห็นว่าประเทศไทยมีความสนใจและตระหนักถึงการให้ความคุ้มครองงานสร้างสรรค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นได้จากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มภาคีขององค์การระหว่างประเทศมาตลอด และเมื่อมีปัญหาที่ต้องการแก้ไขให้บทบัญญัติของกฎหมายเป็นไปตามพันธกรณีและมีความเป็นสากลเข้ากับประเทศอื่นๆ ที่ร่วมกันรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทรัพย์สินทางปัญญาทั่วโลกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมทั้งนักวิชาการก็พยายามศึกษาและหาแนวทางเปลี่ยนแปลงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้ตรงตามเจตนารมณ์ของการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายและพันธกรณีดังกล่าว

ตามบทบัญญัติของกฎหมายลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ที่มีทั้งการให้ความคุ้มครอง ปราบปราม และมีมาตรการลงโทษผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งมีบทที่เพิ่มเติมมาบางส่วนสอดคล้องกับความตกลงทริปส์ (TRIPS) แต่จากการศึกษาก็พบว่า การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมยังเป็นปัญหาอยู่ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครอง การรับรองสิทธิ และมาตรการลงโทษอาจจะไม่สอดคล้องกับการสร้างสรรค์งานประเภทดังกล่าวและอาจจะสรุปได้คือ

1) เนื่องจากงานศิลปกรรม คือ งานที่ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 4 โดยงานศิลปกรรม มีพื้นฐานมาจาก ศิลปะ คือ ความงาม ความงามในที่นี้หมายถึงคุณค่า (Value) ที่เป็นคุณค่าทางสุนทรีย์แตกต่างจากคุณค่าทางเศรษฐกิจ ที่เป็นราคาของวัตถุ แม้กฎหมายจะบัญญัติว่างานศิลปกรรมนั้นไม่จำเป็นต้องมีคุณค่าทางศิลปะก็ตาม แต่งานนั้นก็ต้องเป็นงานที่เกิดจากการที่ได้มีการใช้ความรู้ความสามารถของผู้สร้างสรรค์พอสมควร จึงจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เพราะ

ผู้สร้างสรรค์งานที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นต้องมีความคิดริเริ่ม (Originality) ต้องใช้ความรู้ ความอดสาหะ ฝีมือและแรงงาน (Skill and Labor) ในการสร้างสรรค์งานจึงถือว่างานนั้นเป็นงาน อันมีลิขสิทธิ์ ไม่ว่างานนั้นจะเหมือนกับผลงานของบุคคลอื่นหรือไม่ก็ตาม และเมื่อพิจารณา บทบัญญัติของกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับปัจจุบัน ในมาตรา 40 ก็ทำให้เข้าใจได้ว่าผู้สร้างสรรค์อาจจะ ละเมิดลิขสิทธิ์ในงานของตนเองโดยการทำซ้ำหรือดัดแปลงในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ จึงจำเป็นต้อง พิจารณาหลักการพื้นฐานของงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นได้ จึงให้เกิดความสับสนว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ คุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์งานศิลปกรรมเพียงใด และหากผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์งานขึ้นมา ที่มีลักษณะเหมือนคล้ายกับงานเดิมของตนเนื่องจากตนมีความรู้ความสามารถหรือทักษะหรือลีลา หรือแบบฉบับของตนเอง หากพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวแล้วย่อมถือได้ว่าผู้สร้างสรรค์ย่อมละเมิด ลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมของตนเองได้ แต่จะใช้หลักเกณฑ์ใดในการที่จะนำมาพิจารณาคัดสินว่า ทำซ้ำหรือดัดแปลงงานนั้นจะถือว่าผู้สร้างสรรค์งานศิลปกรรมละเมิดลิขสิทธิ์ในงานของตนหรือไม่ และจะนำหลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาว่าเป็นการทำซ้ำ หรือลอกแบบงานเดิม

2) บทบัญญัติของกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์กับสิทธิของ ทางเศรษฐกิจ ในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรม ที่ได้มาจากการจ้างทำของ เนื่องจากการคุ้มครองในกรณีดังกล่าวเป็นการมุ่งคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยกฎหมาย เห็นว่าผู้ว่าจ้างเป็นผู้ลงทุน จึงให้ลิขสิทธิ์แก่ผู้ว่าจ้าง จึงทำให้ผู้รับจ้างไม่อยู่ในสถานะที่จะเรียกว่า “ผู้สร้างสรรค์” ได้ โดยอาจทำให้เห็นว่าผู้สร้างสรรค์ก็คือช่างฝีมือ จึงทำให้ไม่เกิดความเหมาะสม หากหากพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์ที่มุ่งคุ้มครองผู้สร้างสรรค์และอาจทำให้ ผู้สร้างสรรค์งานหมดกำลังใจที่จะสร้างสรรค์งานดีๆ ออกมา อีกกรณีหนึ่ง คือ ข้อสันนิษฐานความเป็น เจ้าของลิขสิทธิ์ในเมื่อมีการฟ้องคดี และเป็นการจำกัดสิทธิในการต่อสู้คดี หากผู้สร้างสรรค์ถูกฟ้องคดี ก็จะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้สร้างสรรค์ ดังนั้น การที่กฎหมายต้องการคุ้มครองสิทธิของ ผู้สร้างสรรค์อย่างแท้จริงแล้วก็ควรที่จะให้สิทธิของผู้สร้างสรรค์ในการที่จะเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ส่วนการที่ผู้ว่าจ้างจะได้สิทธิในการที่จะเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ก็ควรจะเป็นเรื่องของข้อตกลงโดยสัญญา การบัญญัติกฎหมายอันเกี่ยวกับลิขสิทธิ์นั้นหากไม่มีความชัดเจนก็อาจจะทำให้การบังคับใช้ กฎหมายก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม

3) บทบัญญัติของกฎหมายลิขสิทธิ์ที่ได้มีการกำหนดมาตรการลงโทษทางอาญาในกรณี ที่ผู้สร้างสรรค์ละเมิดงานของตนเอง อาจจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้สร้างสรรค์ได้ ในการที่จะ ทำให้ผู้สร้างสรรค์จะต้องรับโทษทางอาญา หากงานที่สร้างสรรค์นั้นเหมือนหรือคล้ายกัน บทบัญญัติดังกล่าวยังถือไม่ได้ว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์อย่างเพียงพอจึงจำเป็นต้องหา แนวทางมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองผู้สร้างสรรค์และคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์ด้วย เมื่อพิจารณา

เจตนารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์แล้ว ก็เพื่อที่จะคุ้มครองประโยชน์ของผู้สร้างสรรค์ให้มีการสร้างสรรค์งานต่างๆ ออกมา จากบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาที่จะทำให้ผู้สร้างสรรค์ละเมิดลิขสิทธิ์นั้นอาจจะไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์

ดังนั้น ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจและสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบการขยายตัวของการค้าติดต่อและความร่วมมือกันระหว่างประเทศ บังคับให้นักกฎหมายต้องปฏิรูปกฎหมายให้ทันสมัย สำหรับประเทศไทยก็เป็นประเทศที่กำลังพัฒนา และประเทศไทยเองก็เป็นประเทศที่อุดมไปด้วยวัฒนธรรม ศิลปกรรม และวรรณกรรม การปฏิรูปกฎหมายจึงจำเป็นต้องรักษามรดกเหล่านั้นไว้ด้วย จึงต้องคำนึงผู้สร้างสรรค์ของไทยเองด้วย ผู้เขียนเห็นว่า การที่จะนำเอาระบบกฎหมายต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเน้นให้ความคุ้มครองแก่ผู้ประกอบการมากกว่าการคำนึงถึงความเป็นผู้สร้างสรรค์และศักดิ์ศรีของผู้สร้างสรรค์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะหามาตรการคุ้มครองผู้สร้างสรรค์งานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การศึกษาในครั้งนี้เป็นประโยชน์ในการคุ้มครองผู้สร้างสรรค์ที่สร้างสรรค์งานที่เหมือนหรือคล้ายกับงานศิลปกรรมเดิมของคน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปกรรมในส่วนต่างๆ โดยเพิ่มข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ใน มาตรา 40 ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่ลิขสิทธิ์ในศิลปกรรมใดมีบุคคลอื่นนอกจากผู้สร้างสรรค์เป็นเจ้าของอยู่ด้วย การที่ผู้สร้างสรรค์คนเดียวกันได้ทำศิลปกรรมนั้นอีกในภายหลังในลักษณะที่เป็นการทำซ้ำบางส่วนกับศิลปกรรมเดิม หรือใช้แบบพิมพ์ภาพร่างแผนผังแบบจำลองหรือข้อมูลที่ได้จากการศึกษาที่ใช้ในการทำศิลปกรรมเดิม ถ้าปรากฏว่าผู้สร้างสรรค์มิได้ทำซ้ำหรือลอกแบบในส่วนอันเป็นสาระสำคัญของศิลปกรรมเดิมมิให้ถือว่าการละเมิดลิขสิทธิ์ในศิลปกรรมนั้น” เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตีความของศาล เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์มากขึ้นควรเพิ่มเติมถ้อยคำดังนี้ “ในกรณีที่ลิขสิทธิ์ในศิลปกรรมใดมีบุคคลอื่นนอกจากผู้สร้างสรรค์เป็นเจ้าของอยู่ด้วย การที่ผู้สร้างสรรค์คนเดียวกันได้ทำศิลปกรรมนั้นอีกในภายหลังในลักษณะที่เป็นการทำซ้ำบางส่วนกับศิลปกรรมเดิม หรือใช้แบบพิมพ์ภาพร่างแผนผังแบบจำลองหรือข้อมูลที่ได้จากการศึกษาที่ใช้ในการทำศิลปกรรมเดิมถ้าปรากฏว่าผู้สร้างสรรค์มิได้ทำซ้ำหรือลอกแบบในส่วนอันเป็นสาระสำคัญของศิลปกรรมเดิมแม้ว่างานนั้นจะเหมือนหรือคล้ายกับงานศิลปกรรมเดิม มิให้ถือว่าการละเมิดลิขสิทธิ์ในศิลปกรรมนั้น”

ในกรณีผู้สร้างสรรค์ร่วมหลายคน แต่มีผู้สร้างสรรค์ร่วมคนหนึ่งขาดคุณสมบัติเกี่ยวกับสัญชาติหรือถิ่นที่อยู่ มาตรา 8 อันยังมีผลให้ผู้สร้างสรรค์ร่วมคนนั้นไม่ได้ลิขสิทธิ์ในงานที่สร้างสรรค์ กรณีถือว่าเป็น กรณีที่ลิขสิทธิ์ในศิลปกรรมใดมีบุคคลอื่นนอกจากผู้สร้างสรรค์เป็นเจ้าของอยู่ด้วยตามมาตรา 40 นี้ และสังเกตว่ากฎหมายใช้คำว่า “เจ้าของ” มิได้ใช้คำว่า “เจ้าของรวม” ซึ่งเป็นการใช้คำเป็นกลางๆ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนของกฎหมายควรใช้คำให้ถูกต้องชัดเจน

2) ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวกับการจ้างทำของในงานศิลปกรรม ควรที่จะปรับปรุงถ้อยคำ มาตรา 10 ที่บัญญัติว่างานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการรับจ้างบุคคลอื่นให้ผู้ว่าจ้างเป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานนั้นเว้นแต่ผู้สร้างสรรค์และผู้ว่าจ้างจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น” โดยใช้ถ้อยคำใหม่โดยเพิ่มวรรคสองเพื่อไม่ให้กระทบต่องานสร้างสรรค์ประเภทอื่นว่า “ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การสร้างสรรคงานศิลปกรรม” และอีกกรณีหนึ่ง คือ การที่โจทก์จะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายตามมาตรา 62 วรรคหนึ่ง ได้นั้น ควรที่จะได้กำหนดหลักเกณฑ์โดยอาจจะให้ผู้ที่จะฟ้องคดีแจ้งสิทธิของตนต่อคณะกรรมการลิขสิทธิ์ก่อน จึงจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้ก็เพื่อที่ให้เกิดความเป็นธรรมกับคู่ความทุกฝ่าย

3) ควรแก้ไขมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่ผู้สร้างสรรค์งานศิลปกรรม ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์ใช้สิทธิโดยมิชอบ เพื่อให้การตีความกฎหมายของศาลเป็นไปในแนวเดียวกัน ในการที่ลงโทษผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 หรือมาตรา 52 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท ควรแก้ไขเพิ่มเติมว่า “ผู้ใดโดยทุจริตกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 หรือมาตรา 52 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท” เพราะหากมีการเพิ่มคำว่า “โดยทุจริต” ไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวก็จะทำให้โจทก์ได้หันมาใช้มาตรการทางแพ่งกันมากขึ้น ซึ่งหากการกระทำของจำเลยแต่มิใช่การแสวงหาประโยชน์แล้วก็ไม่อาจจะใช้สิทธิทางอาญาได้ ถ้าโจทก์ยังคงเสียหายอยู่ก็มีมาตรการทางแพ่งคุ้มครองโจทก์อยู่แล้ว ทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพต่อไป

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า กฎหมายลิขสิทธิ์ยังให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ผู้สร้างสรรค์งานไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร อาจจะทำให้ผู้สร้างสรรค์งานที่มีความตั้งใจจริงในการสร้างสรรค์งานหมดกำลังใจในการสร้างสรรค์งานออกมาและมาตรการการลงโทษผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ในงานที่ผู้สร้างสรรค์คนหนึ่งได้สร้างสรรค์งานออกมาก็ยังไม่มีมาตรการที่จริงจังเพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้สร้างสรรค์อย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรจะต้องพิจารณาหลักการพื้นฐานของการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ให้ชัดเจนและเป็นธรรมให้มากที่สุด